

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrske dežele za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za eden mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za eden mesec 2 K. Kdor hodi sam ponj, velja za celo leto 22 K, za pol leta 11 K; za četrt leta 5 K 50 h, za eden mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbo brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za oznanila plačuje se od peterstopne petit-vrste po 12 h, če se oznanilo enkrat tiska, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolé frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo je na Kongresnem trgu št. 12. — Upravnštvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vegove ulice št. 2, vhod v upravnštvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Slovinci 1. 1902.

Odgovor „Edinosti“.

II.

G. Podgornik peča se v svojem »obračunu« tudi s politiko na cerkvenem polju. Slovanska cerkvena politika bila je v letu 1902, če mogoče, še bolj sterilna kot posvetna politika. »Vlada je letos svojo, za Slovence skrajno neugodno politiko še posebej izvrševala tudi na cerkvenem polju. Višek tej politiki je dosegla z imenovanjem višjega pastirja za tržaško-koperske Slovence in Hrvatje. Ta cerkvena politika je razširjena po vsem Slovenskem in po Istri. Upijali so se tej politiki in se ji še upirajo samo na Primorskem, posebno na Tržaškem, in nadejati se moremo, da jo bodo odbijali Hrvatje in Slovenci po vsi Istri.« Debel lešnik, ki si ga je g. Podgornik iztisnil iz solznega svojega očesa! Ima pa prav berak tolažbo, če mu zadošča, da se proti neslovenski cerkveni politiki upirajo samo na Primorskem, posebno na Tržaškem. Kaj pa je pravzaprav ta upor? Nič drugega, kakor znano tržaško jokanje in solzenje, pomešano z najservilnejšo ponižnostjo pred papeževo stolico. Ihtenje onemoglega je ta »upor«, ki služi v zasmeh celi javnosti, posebno tedaj, kadar se »uporniki« trgajo za izvenredno »čast in srečo«, da smejo svoje žepiče do zadnjega vinarja izprazniti za cerkvene bratovščine ali pa za kake nepotrebne Marijine družbe! Kje pa imate na polju cerkvene politike kaj energije, kdaj pa se upate na tem polju pokazati svoje zobe? Nikdar! Čemerite se, in to je vse! Koliko se vlada in koliko se kurija zveni za to jokanje, opazili ste tedaj, ko se vam je imenoval Nagl tržaško-koperskim višjim pastirjem. In če je kdo pred rimsko kurijo na trebuhu ležal ter se cedil od same ponižnosti in udanosti »do svetega očeta, mogočnega Leva XIII.«, ali je še kdaj s tem pri omenjeni rimski kuriji kaj dosegel? Nikdar nič! Pač, kako brco v rebra! Zatega-

delj bi g. Podgorniku svetovali, da ostane z v govoru stoječim »uporom« lepo doma za pečjo, in da naj ničvredne te robe ne prodaja po političnih naših sejmovih, ker bi se mu drugače prav lahko pripetilo, da postane stalna smešna prikazen na teh sejmovih.

Kdor pozna Podgornikovo logiko, vedel je že naprej, da sta tiste korenite blamaže, katere si je tržaško Slovenstvo steklo na polju slovanske cerkvene politike, zakrivila — obe kranjski stranki. Kdor pripada danes k tako imenovani srednji stranki, ki ni ne napredna, ne klerikalna, ta se brez kakih posebnih duševnih vrtilin lahko prerije do avtoritete; ni mu treba drugega, nego prav na široko usta odpirati ter zabavljati na obe kranjski stranki. V tem oziru nastopilo je že obilo kuharjev; pa pri vseh se je izkazalo, da je resničen ljudski pregovor: veliko je skuhanih žgancev, pa le malo jih je zabeljnih. Tudi tisto, kar stresa gosp. Podgornik iz svojega, z dratom čez in čez obvitga lončka, so več ali manj prekuhani otrobi, ki niti tedaj ne pridobe na okusu, če se jih je malo zabelilo! Ta zabela pa sta obe kranjski stranki! Da vlada taka mizerija v cerkvi, in to ne samov Primorju, nego tudi po otocih in po Dalmaciji, temu sta krivi ti dve stranki! Seve, glavni udarci se prisodijo tu takim imenovani konservativni stranki na Kranjskem. Leta stranka je — po mnenju g. Podgornika — mesto, da bi pomagala pozitivno pospeševati slovansko cerkveno politiko primorskih, imenoma tržaških in istrskih Slovencev, davila in tlačila te Slovence. »Višek je kranjska »konservativna« stranka dosegla s tem, da je priredila romanje slovenskih množic h gomili, doslej na Slovenskem najvišjega prelata, ki pa je bil, ali zavedno, ali pa v politični zaslepljenosti, največji nasprotnik prave narodne cerkvene politike. Ta madež ostane madež kranjski konservativni stranki, dokler bo še kaj

narodne in slovanske zavesti na Slovenskem.« Tako gosp. Podgornik, in prav mu dajemo, če meni, da je naša klerikalna stranka največja nasprotnica slovanskega bogoslužja. Globoko v najvnosti pa tiči g. Podgornik, ako meni, da bi bilo lahko mogoče, da se omenjena stranka izreče za omenjeno bogoslužje in oziroma za slovansko cerkveno politiko. Od stranke kaj takega zahtevati, bilo bi ravno tisto, če bi se od škofa Jegliča zahtevalo, da naj nastopi proti rimskemu papežu. Naša klerikalna stranka je bila strupena sovražnica slovanskega bogoslužja, taka ostane tudi v bodoče in mora taka ostati, ako noče zatajiti bistvenih točk svojega programa in ako noče zanesti neozdravljivega razdora med svoje vrste, razdora, iz kojega bi za stranko izvirala gotova pogibelj! V tem pogledu naj si tržaški gospodje ne napravljajo nikakih upov, in če goje kaj takih upov pod nedolžnim srcem, naj jih takoj izrujejo ter pomečejo v Jadransko morje, tje, kjer je najglobokejše. Resnica pa ostane: dokler bode živela kranjska klerikalna stranka, bode tisto, kar imenuje gosp. Podgornik »slovansko cerkveno politiko«, istotako sovražila in pobijala, kakor sovraži in pobija napredno misel v Slovincih. In naj obmorski Jugoslovani radi slovanstva v cerkvi napravijo ta ali oni korak, povsod in vsikdar bodo zadeli na klerikalni »non possumus«, in povsod in vsikdar jih bo tlačila in davila tudi kranjska konservativna stranka. Sicer je pa otročarija, misliti, da se bodo v katolikih na jugu dale glede bogoslužja pridobiti kake reforme od rimske kurije in to v zvezi z nižjo duhovščino. Najvnost tržaške politike obstojiravno v tem, da je gospoda prepričana, da dobi slovansko bogoslužje v svoje božje hramove, ker je za tako bogoslužje morda g. Ante Stemberger ali pa dekan Kompare.

Dokler se ta ali oni duhovnik oglasi za slovansko božjo službo, toliko časa se rimski kuriji dotično gibanje ne bo videlo nevarno; če pa bi se prikazalo kaj nevarnosti v gibanju, bi se prav brzo in korenito zamašila usta prej omenjenim duhovnikom! V tem boju niso duhovniki nikaki zavzniki: slovanska božja služba se bode na slovanskem jugu le tedaj dala rimski kuriji iz rok iztrgati, če se bodo zanj potegnili verniki sami in to v masi in z vsakim, tudi najskrajnejšim sredstvom. Če pa bi dandanes v Istri in Dalmaciji hotel maso naroda za kaj takega navdušiti, imeli bi te za blaznega! In če bi »Edinosti« priporočali, da naj v tem vprašanju izreče svoj »aut, aut«, padla ti bode v brezzavest, dočim bi se masa slovanskega naroda v Trstu za odbito ji slovansko bogoslužje zadovolila z novo bratovščinsko zastavo, ali pa s pomnožitvijo števila že itak v obilici obstoječih Marijinih družb. Kar počenjajo tržaški gospodje na polju slovanske cerkvene politike, je zgolj igrača in družega nič. In če ima g. Podgornik nad to igračo svoje dopadajenje, dokazuje s tem, da ima v svojih kobjih obilo tiste kratkovidnosti, kojoj drugim tako rad očita. Končno bi mu pa tole v razmišljanje priporočali. On sam je prepričan, da je naša klerikalna stranka najstranejši sovražnik njegove takimeno-vane slovanske cerkvene politike. To je pribito! Omenjena klerikalna stranka pa nima hujšega nasprotnika, nego je naša napredna stranka. Tudi to je pribito! Kdor škoduje klerikalni stranki, kolikor ji še nikdo na Slovenskem ni škodoval, kdor ji je izpodnesel tla, kakor še nikdo med Slovinci, ali ni ta zelo vpešen sobojevnik na polju vaše slovanske cerkvene politike, ker ravno davi in tlačí glavnega nasprotnika te politike? Mesto, da nam s pestjo v obraz bijete, razmišljajte raje o predstojećem, g. Jurij Podgornik.

Sejmišče v Žireh.

(Dopis.)

Našo klerikalno stranko ničesar bolj ne bode, nego Božičev mandat. Glavni steber temu mandatu je žirovska občina; da je ta napredna, bode škofa Jegliča, kakor tudi dr. Šusteršiča. Ta steber je treba omajati in zatagadelj so v Žiri poslali največjo duhovniško surovino, nekega Lavriča. Ta sedaj razsaja kakor nekaka živinske kuga ter hoče vse podjarmiti. Pa se mu prej kot ne, ne bode posrečilo. Žirovcem ne bo kos ta pijana duhovna posoda! So prepaletni, da bi mu šli na limance, temu čestilcu starega ženstva!

Glavni boj med žirovskim naprednjastvom in žirovskim klerikalstvom bide se radi sejmišča. Odkar obstoje sejmovi v Žireh, bili so v rokah občine. Občinski odbor je bil gospodar sejmov, za občino so se porabljali dotični dohodki; kar je glede sejmov občinski odbor zaukazal, to se je splošno. Tako je bilo že več nego 60 let, in tudi ves čas, od kar obstoji žirovska občina v sedanjem obsegu. Sedaj bi pa vas Žiri rada sejmove zase imela. Vnela se je torej pravda med njenim gospodarskim odsekom in občino. Že samo zdrava pamet mora človeka prepričati, da vas Žiri te pravde ne bo dobila in sicer že zaradi tega ne, ker je, brez ozira na drugo, občina pravice do sejmov že davno priposestovala. Občina se v vsakem trenutku lahko še pred sodišče zateče, zato je njen položaj gotov in ničesar se ji ni treba bati.

Pred nekaj leti je občinski odbor sklenil, da se staro sejmišče, ki se je nahajalo v neki mlaki blizu vasi Žiri, prestavi na drugo mesto, ki pa tudi leži v pomeriju vasi Žiri. Temu je pritrčila deželna vlada in ministrstvo, ker so se izvedenci izrekli, da je stari prostor ničvreden, novi prostor pa izvrsten. Občina je novi ta prostor uredila, napravila kontumačne bleve ter izdala v vse te naprave, če

LISTEK.

Sopotnici.

Spisala Elizabeta Kuylenstjerna.

Približno pol ure od mesta oddaljeno stoji hiša za ubožce, veliko, dolgočasno, belopobarvano poslopje z enakomernimi vratmi, okni in pustim, brezizraznim razgledom na ledine in dolgo, ravno cesto.

V velikih sobah je vladal najlepši red, v spalnih sobah so stale borne železne postelje simetrično v jedni vrsti z volnenimi odejami in debelimi rjuhami. Samo majhna omara ločila jih je med seboj.

V jedilnici ležale so lesene žlice na vsakem krožniku. Pripravljalo se je za večerjo. Trudni, negotovi koraki začuli so se na pragu; prihajali so stari ljudje, ki so po težkem delu dolgega življenja našli svoj poslednji dom v ubožni hiši.

V bolniški sobi ležala sta dva pacienta. Prvi pacient je bila mlada deklica, ki je bila v poslednjem štadiju jetike. Njene oči so imele čudovito jasen in svetel pogled, ki gleda z mladostno živahnostjo čez vso bedo

in skrbi, da poišče fato morgano upanja.

Drugi pacient bila je stara žena, vpognjena in strta pod težo dela in malo prismojena, vsaj tako so menili drugi ljudje v ubožnici.

Sedaj so njima prinesli večerjo notri, toda nobena ni hotela jesti.

»Samo moj kruh!« zahtevala je stara mamica. Strežnica ga ji je dala s pomilujočim smehljajem, potem je šla.

»Ljuba Meta,« rekla je mlada deklica prijazno, »čemtu potrebuješ toliko kruha? Sama ga tako nič jesti ne moreš.«

»To ti hočem povedati, Hanica, tukaj so nekateri, katerim jed ne zadostuje in tem prodam jaz kruh. Jaz imam sedaj samo ta zaslužek, odkar so mi postali prsti trdi in sključeni in se mi oči solze.«

Hana je pogledala radovedno svojo sosedinjo; poznali sta se šele malo, kajti Hana ležala je šele nekaj dni tukaj in je bila vrhutega boječa in sama za se.

»Toda, Meta, ti menda vendar nečeš hraniti?«

»Ja, vidiš, Hana, jaz moram ven-

dar imeti novo črno obleko, ako potujem v Ameriko!«

»Tako daleč hočeš potovati proč?«

Hanina vesela, upalpolne oči gledale so sanjavo na enakobarveno, sivo steno, na kateri je beli papir hišnega reda tvoril žalostno izpremenjo. »Tja hočem tudi jaz potovati spomladi, ko zopet ozdravim. Mogoče potujeva potem skupno.«

Podprla se je na komolec.

Meta je storila isto. Hana je bila dobro dekle; ni se nocrčevala iz uboge starke, tudi je ni imenovala prismojeno, kakor so to delali drugi.

»To ni nemogoče. Jaz imam svojega sina Andreja, voš, in ta je »Mister«. Ne zveni to lepo? Povem ti le, da ni nobenega boljšega Mistra na celem svetu. Pretečeno leto mi je pisal in rekel, da mi pošlje spomladi vozno karto, in potem naj bi prišla tja in bi pri njih stanovala in jako dobro imela. On je oženjen, njegova žena se imenuje Mary, je jako čudno ime.«

»Toda, ali se prav nič ne bojiš, odpotovati tako daleč?«

»Bog varuj, saj bi šla k Andreju in svojim unukom. Bog, kako

hrepnim po tem, da me bodo imenovali staro mater in me prosili, naj jim pripovedujem od Švedije, kjer je njih očen rojen.«

Meta je padla trdno na blazino. Govorjenje jo je utrudilo in dihala je slabo in piskaje.

Sneg se je tajal na polju in solnce je sijalo jasno in toplo na drevje, da se je zimski led odtajal in je vzklilo mlado, cvetoče življenje.

Veter je pihal na lahke, bele oblake in jih razpodil na vse strani. Nebo je postalo čisto višnjevo, kajti pomlad je stala pred vrati.

»Jaz mislim, da je pomlad že tu,« rekla je Meta nekega dne. »Prezgodaj je še, popotovati se še ne more; jaz imam šele tri krone skupaj. Ali bi to bilo dovolj za jedno obleko, Hana?«

»Jaz mislim, da vendar,« rekla je Hana zamišljeno. »Toda Meta vendar ne bo šla proč od mene? V enem tednu — obljudil mi je doktor — morda lahko vstanem. Tako hrepnim po tem, iti na solnce in se jedenkrat pošteno pregrete.«

Strežnica je vstopila z debelim pismom za Meta.

Bilo je od Andreja. Roke stare žene so se tresle in komaj je pretrgala ovitek.

Notri je bil vozni listek. Božala ga je, kot da bi bil živ človek, položila ga pred seboj na odejo, držala ga proti luči in položila ga na to zopet v ovitek.

Andrejevo pismo ni bilo dolgo, toda njegove besede so bile prisrčne in tople; tudi pozdrave pošilja od sebe, od Mary in od otrok. Potem je bila tudi slika cele družine zraven, in stara Meta poljubila je to sliko, debela lica malega Andrejčka poljubila je dvakrat in njegovega očeta še večkrat.

Naslednjo noč ni mogla nobena izmed ubogih bolnic zatisniti očesa. Saj sta preživeli tako lep, dogodkov poln dan. Ležali ste sedaj in poslušali, kako je kaplalo od strehe: tik tak, tik tak.

Končno je zašepetala Hana v mrlični živahnosti:

»Jaz mislim, da ne bove mogle potovati skupno. Meni je tako slabo, da moram še čakati.«

»Boš videla, ti bo že boljši,

se ne motimo, kakih 6000 K. Vas Žiri se je pritožila na upravno sodišče, ki je razveljavilo odločbo ministrstva in to zgolj iz formalnih vzrokov, češ, da se je zadeva premalo preiskala. Od tedaj, ko je izšla odločba upravnega sodišča, pa do danes, se v ti zadevi ni ničesar bistvenega zgodilo. Politična oblast bi imela tu nalogo, razpisati nekako razpravo, pri kateri bi nastopili obe stranki ter zastopali svoje stališče, prav kakor pri kaki civilni pravdi. Kakor je videti, se politična oblast k taki razpravi noče odločiti, pač pa je pozvala tako gospodarski odsek v Žirih, kakor občino, da naj izbereta svoje zaupnike, ki bi prišli k okrajnemu glavarstvu v namenu, če se morda ne da zadeva potom poravnave dognati. To je bil obseg dotičnega odloka c. kr. okrajnega glavarstva v Logatcu in pripoznamo se mora, da stvar s tem odlokom v najmanjši pičici ni bila rešena. Premoženski odsek je izbral dva zaupnika, občina pa je nominirala svojim zaupnikom dr. Ivana Tavčarja, ki jo v ti zadevi od nekdanjega zastopa. Zaupniki od sedaj še niso bili v Logatec klicani. Zgodilo se ni torej ničesar, kar bi morda občini škodovati utegnilo. Zadeva se ni čisto nič spremenila.

Kaj pa so storili sedaj žirovski klerikalci? Kričati so začeli: sejmišče je zopet naše! Okrajno glavarstvo v Logatcu ga nam je zopet prisodilo! In hajd, vpregli so živinico ter pričeli v svojo mlako tik žirovske vasi zopet gramoz voziti, prav kakor bi hoteli ondi nastaniti kake težke kanone. Lavrič, ta — da rabimo Šusteršičev izraz — krava, ki je, — da zopet rabimo Šusteršičev izraz, črna ponoči in podnevu, je tulil okrog: občina je sejme zgubila! Župan ima že dotično odločbo v rokah, pa je zavoljo občinskih volitev razglasiti noče! Tako se je lagalo in agitiralo. Ali naj je županstvo k temu molčalo? Ni molčalo. Pustilo je pred cerkvijo oklicati, da je laž, da bi bila občina sejmove zgubila, da je laž, da ima župan dotični odlok že v rokah, da je laž, da ga radi občinskih volitev iz rok dati noče, in da je laž, da se takoj prvi sejem vrši že v »mlaki« pri žirovski vasi. Oklicalo se je, da se sejmi tudi v bodoče vrše na dosedanjem prostoru, in da še ni iztekla nikaka naredba, ki bi kaj drugega določevala. Tako je vrli naš župan pribil na križ klerikalno laž ter dal resnici, kar resnici gre! Ljudje so takoj sprevideli, kje je resnica, klerikalci pa se kar od same jeze pené. Posebno za debelega Kovača konec vasi se bojimo, da bi ne počil! Da, da, prijatelji klerikalci, laž ima kratke noge, ž njo se ničesar ne opravi, tudi glede žirovskih sejmov ne! Sprevideli so to tudi naši klerikalčki, ustavili so namreč vožnjo gramoz na staro in močvirnato sejmišče! Z Bogom!

Volitve v francoski senat.

Menda še nikoli v 28 letih, odkar obstoji francoski senat, niso bile njegove volitve tako pomembne, kakor one, ki so se završile predčerašnjem.

Vse konzervativne in nacionalistične stranke so se strastno pripravljale na volitve, da se maščujejo za udarec, ki ga jim je zadal minister Combes z odpravo kongregacijskih šol. Po celi Francoski so klerikalci prorokovali: Počakajmo volitev, tedaj bo govorilo ljudstvo, in ljudski glas je božji glas!

In sedaj je ljudstvo res govorilo, je tako glasno in tako odločno, da bo klerikalizmu za večno donelo po nšesih. Republikansko-radikalna večina je pridobila zopet znatno večino, ministrska stranka ima 14 novih glasov.

Volila se je tretjina novih senatorjev. A najpomembnejše je, da je volila elita volilcev: poslanci, generalni svetniki in občinski svetovaleci. Govoril je evet inteligence, najvišji državni davkoplačevalci, zastopniki 36.000 občin.

Še hujši poraz za klerikalce, monarhiste in nacionaliste, ki bi najrajši utopili ministra Combese v žlici vode, pa je, da je bil Combes izvoljen v dveh okrajih. Na otoku Korziki, zibel Napoleona Bonaparte, so volili Combese njegovi prijatelji na lastno roko brez vednosti ministra. Klerikalni pristaš, bivši minister Rambaud, pa je pogorel v svojem dosedanem okraju vkljub vsem naporom.

Prosvitljeni krogi so pač spoznali iz gonje asuncionistov ter iz zarot naščuvanega kmečkega prebivalstva, kaka nevarnost za red v državi bi nastala, ako bi prišli na krmilo povesod za združbo vneti klerikalci.

Z ravnomar izvršeno volitvijo je nad 36.000 francoskih občin odobrilo popolnoma Combesevo protiklerikalno politiko ter mu poverilo, naj nadaljuje ono politiko, ki osvobaja duh iz spon in gospodoželjnosti mednarodnega klerikalizma.

Zmaga radikalcev bo imela dalekosežne posledice, in to najbrže že v kratki bodočnosti. Kakor znano, je delal dosedaj zbornici le senat ovire pri radikalni protiklerikalni politiki. Sedaj pa, ko imajo radikalci tudi v senatu tako znatno večino, ni nič več na poti, da se združita senatna in zbornična večina pri skupnem zatiranju klerikalizma. Prvo delo skupne radikalne politike bo odpoved koncordata ter priprave, da se cerkev loči od države. Pa tudi v ministrstvu je pričakovati večjih sprememb, da se odpravijo ovirajoči, nazadnjaški elementi. Prvi bo mornarični minister Pelletan, ki zgubi sedež v ministrstvu.

Nemško-češke pravne konference.

Tudi ponedeljkove konference še niso prinesle jasnosti, ali bodo dovedle

konference do pozitivnega uspeha. Ministrski predsednik je govoril prvi v moravski in češki konferenci. Rekel je, da spada velik del teh zadev v delokrog deželnih zborov, tako sprememba deželnozborskega volilnega reda, raba deželnih jezikov pri avtonomnih oblastih, šolske zadeve itd. Z ureditvijo jezikovnega vprašanja na Češkem je treba spraviti v zvezo tudi upravno reformo. Delokrog namestništva je preobsežen, ker obsega 52.000 km² ter mora rešiti na leto do četrta milijona dopisov. Temu je mogoče le odpomoči, ako se zopet uvedejo okrožni uradi v politični upravi, kar je bilo že od nekdaj na Češkem. Končno je opominjal k hitremu delovanju, ker se mora kmalu zopet sklicati državni zbor. Potem je razdelil vladni elaborat, ki razpravlja v prvem delu ureditev jezikovnega vprašanja, v drugem razdelitev dežele v okrožja. Vsi zastopniki so izjavili, da hočejo elaborat vsestransko preštudirati. Prihodnja skupna konferenca bo najbrže v ponedeljek. Izvršilni odsek moravske ljudske stranke ima sejo o spravi akciji v soboto, oni čeških poslancev pa v nedeljo.

Sprememba v srbskem ministrstvu.

Srbski minister zunanjih zadev, Antić, je podal demisijo. Kralj je poklical v Niš bivšega ministra zunanjih zadev v Kristićevem ministrstvu, Simeona Lozanića, kateremu se najbrže zopet poveri ta posel. Minister Antić je odstopil baje zategadelj, ker je imel o macedonskem vprašanju drugačne nazore kot ministrski predsednik Zinzar Marković, kar se je pokazalo ob priliki obiska ruskega ministra grofa Lambsdorffa. Odstopivši dobi najbrže poslaniško mesto v Bukareštu. Lozanić je bil že dvakrat minister zunanjih zadev in dvakrat minister za gospodarstvo. Izstopil je iz kabineta, ker ni odobral vladnega postopanja v znanem 'veleizdajskem procesu pok. kralja Milana. — Lozanić je bil tudi poslanik v Londonu. Po poklicu je visokošolski profesor ter slovi kot izvrsten kemik.

Politične vesti.

— Državni zbor se skliče po najnovejših zatrdilih v torek dne 13. t. m. Takoj v začetku se mu predloži novo sklenjena nagodba z Ogrsko v odobrenje.

— Nova vsenemška stranka se je ustanovila včeraj na zaupnem shodu v Pragi. Prav za prav se je le prelevila Wolfova stranka. Določilo se je, da je najvišja inštanca za poslance in strankine zadeve shod zaupnih mož. Vodilna moža sta Wolf in Tsehan.

— Trgovinska pogodba med Avstro-Ogrsko in Bolgarijo, katero je ravnomar Bolgarija odpovedala, je prinašala zadnja leta Bolgariji mnogo večje koristi kot Avstro-Ogrski. Dočim je padel avstrijski uvoz na Bolgarsko od leta 1897 od 14.8 mil. na 11.9 mil. kron,

je narasel bolgarski uvoz k nam od 2.7 na 5.2 mil. kron.

— Nemški vojni proračun izkazuje zopet povišanih izdatkov. Za tekoče izdatke je proračunjenih 448.116.814 mark, za enkratni ordinarni 34.064.608 mark, za enkratni izdatek ekstraordinarni 23.246.300 mark. Za ustanovitev vojaško-tehniške visoke šole za častnike v Berlinu se zahteva prvi obrok. Za mornarico se zahtevajo tekoči izdatki 93.396.370 mark, za ladje in orožjevanje pa enkratni znesek 10.461.000 mark.

— † Sagasta. Eden najstarejših evropskih politikov, don Praxedes Mateo Sagasta, je umrl v Madridu 76 let star. Sagasta je bil po poklicu tehnik, a prišel že leta 1854 v zbornico. Leta 1856 in 1866 se je udeležil revolucije ter moral bežati na Francosko. Od leta 1870 pa je bil v raznih predsedstvih ministrski predsednik ali vsaj minister. Zadnjič je zasedel ministrsko stolico 15. novembra 1902, pa le za 14 dni.

— Anglija in Turška. Anglija se je pritožila pri turški vladi, zakaj je dovolila ruskim ladjam prehod skozi Dardanele, češ, da je proti londonskim, pariškim in berlinskim pogodbam. Anglija izjavlja, do si vsled tega pridrži enako pravico uvoza v Črno morje za svoje ladje.

— V Venezueli vlada veliko pomanjkanje. Narodna banka je ustavila izplačevanje. Tudi vojaštvo ne dobiva več plače. Vstaši so blizu Puerto Cabello, tako da je to mesto od dveh strani obdano od sovražnikov. Govori se, da hoče Castro odstopiti. Nemške čete so zasedle carinski urad v Puerto Cabello.

Kostanjeviška graščina.

(Dalje.)

Naš kmet bi prekleto dobro razumel nauk, da menihi nakupujejo grajščine! In klerikalna stranka je lani veslala z napetimi jadrji, za večino v deželnem zboru kranjskem ji je bilo. Ko pride ugoden čas, odprejo se zopet vrata tujim menihom. Denar je pripravljen. Potem se tudi naši farovski ne zmenijo za nasprotstvo. Menihi so tudi na Francoskem imeli navidezne lastnike nekaterih veleposestev, mestnih hiš. »Strohmänner.« Je treba pazljivim biti.

»Naravno pravo« uđijo jezuiti kot državno pravo v teoloških učiteljskih. To »naravno pravo« dovoljuje demokratično-socialistično propagando in reakcionarno vladanje, demokratično organizacijo in aristokratsko absolutistično silovitost proti demokraciji, »naravno pravo«, prav tolmačeno, dovoljuje vse. Od Luegerjevega volilnega poštenjstva do političnih nasprotnikov, od organizacije delavcev v fužinska društva (Gewerkevereine) — pa le proti liberalnim podvzetnikom, — do organizacije socialnih bojev proti sovražnikom duhovenstva, od zavestnega, sistematičnega obrekovanja nasprotnikov do predelovanja ženstva in mož v spovednici, — vse dovoljuje po katoliških učenjajih predavano in po duhovnikih prakticirano — »naravno pravo«. — Katoliški

duhovnik se steza po dolgosti odeje. Na Nemškem je socialni demokrat, če je treba kol zabiti med prave socialne demokrate, on je nasprotnik katoliških delavskih združenj, če so mu ista na poti, da med socialne demokrate zmešavo spravi. On je prijatelj meščanstva, če mu to koristi, on je skratka internacionalen spekulant, kojemu so vsa sredstva dobra. Zaradi tega moramo glede kostanjeviške graščine obširnejše pisati, da ne zaspi stvar, da smo na straži, da kolikor moremo, storimo, da to zlo, — menihe v kost. graščini, — odvrnemo, ali kmetom ta poljedelski svet po ceni pripravimo, ali vsaj storimo, da ostane, kakor je, še nekaj časa, da se more izvršiti pametna organizacija za nakup tega sveta v kmečke svrhe.

Slovenci nimamo dosti industrije. Naši rudokopi ne zbirajo okolo sebe fažin, tvornic. Zamudili smo velik čas. Protireformacija v 17. stoletju nas je oropala najboljših vodečih posvetnih ljudi in premoženja. V tujino so pregnali vlada in katoliški duhovniki naše graščake, bogate meščane, z narodom zrasle vodilne ljudi in bogastva naših graščin in mest so šla, kolikor se jih dalo seboj spraviti, v tujino, druga pa v duhovensko blagajno v Rim in šla še nekam drugam. — Znano je, da so naši izseljenci — protestanti morali dosti kazni plačati ter da so jim posestva konfiscirali. — Brez dubrega človeškega materiala in bogastva se ni dalo nič započeti v novo izhajajočem gospodarstvu, ki je kmetijsko tlakarsko gospodstvo spravilo iz prestola ter postavilo meščansko nanj. Bogastva naših graščin niso pomagala novemu gospodarstvu naprej. Boljši, duševno krepkejši ljudje, graščaki in meščani, so stopili v delo tujine. Drugi ostali so postali zopet katoliki. Knjigovodstva v gospodarstvu, samozvesti, samosvojnosti, kar vse je med našim narodom protestantizem začel gojiti, nismo več poznali v našem življenju. Životarili smo od 17. stoletja naprej kot agrarno ljudstvo z majhnim, okornim meščanstvom. Taki smo še skoraj danes. Le trgovstvo je v nekaterih mestih boljše razvito. Da bi se naš kmet mogel drževati ob kmetovanju za trg, meščan ob veliki trgovini, da bi naš meščan pustil tonečo ladijo rokodelstva ter postal kolikor že tovarnar, o tem ni misliti. Majhen je krog našega gospodarstva. Kmet v stari okoli, meščan v mali trgovini, rokodelstvu. Kvalificiranega fabričnega delavca pa skoraj nič ni. Delavski material je povsem le za delo s krampom. V takih razmerah rabi kmet meščana, kakoršen že je, da mu njegove produkte razpečava ter mu potrebno iz rokodelstva, potrebno iz trgovskega trga pripravi in meščan je po večini navezan na to, kar kmet v svojem gospodarstvu prebitkov ima. Siamezična dvojčka sta ta dva. Le precej številno uradništvo in vojaštvo sta kot konsumenta večjega pomena. V izdatkih teh dveh je kaj več zaslužka za našega kmeta in meščana obrtnika, v drugem pa majhne koristi, malo življenja v času potreb. — S tema dvema je računati kot stalnima in najvažnejšima delavcema v našem gospodarstvu. In ta velja še danes: Ako ima kmet denar, ga ima ves svet. Vse gospodarsko stremljenje slovenskega meščana mora tedaj na to iti, da podpira kmeta v njegovem gospodarstvu, da mu pomaga do

ljuba Hanica,« tolažila je Meta prijazno. »Jaz tudi danes ne morem glave pokonci držati, toda le čakaj: jutri pojde gotovo, ko bodem mogla pogledati svoje otroke in vozni list.«

Jutro se je svitalo in Meta je oddala strežnici s svečano resnostjo svoj prihranjeni denar.

»Ali hočete biti tako prijazni in skrbeti za to, da dobim prav lep obbleko za ta denar?« rekla je vsiljivo.

»Kaj pa hočete z njo?« vprašala je sestra malomarno.

»Imeti jo hočem, ako potujem k Mister Andreju v Ameriko; tukaj je vozni list!«

Strežnica se je smejala in mrmrala nekaj, česar bolnica ni mogla slišati; in to je bilo dobro, ker taka beseda lahko umori.

Bilo je zaduhlo in nezdravo v mali bolniški sobi. Zdravnik je z vsakim dnevom jasneje izprevidel, da bo kmalu prostor za druge paciente. Toda pri obeh, ki sta bili obsojene, zapustiti svet, celo je še upanje. Z veselo srčnostjo delali sta načrte za potovanje, dolgo potovanje čez ocean, in živele v svojih iluzijah bogatejše in srečnejše, kakor sta bili v resnici sploh kedaj.

Sedaj je bilo določeno, — hoteli sta čakati druga na drugo in potovati skupno, toda stara Meta ni držala besede. Potovala je najprvo, sicer ne v veliko deželo na zahodu, temveč v nemo, zagonetno deželo smrti. Potovala je nekega večera v trenutku, ko je solnce zašlo in je poljubila velikega Andreja in malega Andrejčka za »lahko noč«

Hana je izgubila naenkrat svetli sijaj v očeh, kateri jo je tako polepšal, toda mesto tega je počivala sedaj v njih nema, potrpežljiva prošnja.

Dva dni pozneje bila je tudi ona pripravljena za veliko potovanje.

Dve ubožni rakvi brez nakitja sta bili isti dan spuščeni v dva hitro pozabljena grobova na takozvanem pokopališču za uboge.

In ptički so peli v pomladi novemu življenju in drevesa so zelela in trava je rasla vedno bujnejše.

Drugi ljudje so prišli v bolniško sobo. Življenje je šlo svojo pot z istim stremljenjem, istim hrepenenjem, istim nemirom kakor vedno, toda nikdo ni več mislil na staro Meto in malo Hano, ki sta potovali skupno v veliko, nepoznano deželo.

Žrtev razmer.

(Zapiski kranjskega kaplana.)

IV.

Padel sem bil! Ogenj mojih brezmadežnih štiriindvajsetih let me je premagal tako, da sem skoro izgubil zavest in nisem prav vedel, kaj se je zgodilo z menoj.

Kakor blazen sem pahnul od sebe premeteno kurtizano, ki me je dušila s svojimi vročimi poljubi, nečistnico, ki me je stiskala na svoje srce in me mamila z zapeljivim šepetanjem:

— »Kako te ljubim! — Kako presrčno te ljubim! — Ali me boš vedno ljubil?«

Ljubil? V svojem srdu bi jo najraje ubil. V glavo mi je šinila misel, da z zakonolomstvom začeto igro zaključim s krvavim dejanjem. Potem pa sem se iztrgal iz objemov gospe Helene in bežal, kakor da mi gori pod nogami.

— »Kako« — sem rekel sam sebi — »kaj mi nisi o Bog obljubil svojo pomoč v nevarnosti? Jaz sem ti vse žrtvoval, povetil sem Ti svoje srce, izruval iz njega vse želje in vse hrepenenje in Ti si dopustil, da sem padel, ne da bi me bil svaril! Po-

svetil sem Ti nedolžnost svoje duše in čistost svojega telesa in v Tvojem imenu mi je Tvoj namestnik, prejemši mojo obljubo, rekel: »Čuvaj se in On te bo čuval!« Jaz sem se čuval, da sem premagal vsako grešno misel in da si niti enega nečistega pogleda nimam očitati. Kakor Job bi lahko rekel: »Pepigi foedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidam de virgine« — »Sklenil sem pogodbo s svojimi očmi, da še mislim ne bom na kako devico« — Ti, o Bog, pa si me zapustil v trenutku največje nevarnosti, in me pustil pasti v brezno nečistosti.«

Vsled razburjenosti, kesa in srama sem skoraj obolel. Več dni nisem bil v stanu opravljati svoje dolžnosti. V teh dnevih sem spoznal dekanovo blago srce in njegove stre materinsko skrb. Večkrat sem hotel jima vse razkriti, a vselej me je bilo tako sram, da nisem mogel izpregovoriti nobene besede.

Končno sem prevzel zopet svoje funkcije in ker skoro štirinajst dni nisem videl gospe Helene, ne v cerkvi ne kje drugje, se mi je začel vračati notranji mir. Trdno sem bil prepričan, da se mi ta uzor katoliške žene, ta v cerkvi za izgled vsem

drugim ženam razglašena zakonolomnica več ne približa, zlasti pa da ne pride več k meni k izpovedi.

A slabo sem tedaj še poznal te vrste žensk. Neke sobote, ko je bila že tema, sem po prvih besedah spoznal, da je prišla moja zapeljivka k meni se izpovedat.

— »Gospa« — sem ji rekel, čim sem jo spoznal — »kaj vas ni sram, da po tej grdobi, ki ste jo storili.«

— »Te-te-te, srček moj« je odgovorila gospa Helena ironično »tako se pa z menoj ne boš šalil.«

— »Gospa, kaj ne veste, kje da ste?«

— »Beži, beži; le nikar se ne razburjaj.«

— »Prepovedujem Vam, da me tikate.«

— »E — kaj res? Zakaj pa? Če me pa veseli?«

— »Za Boga — v spovednici ste.«

— »Vem — na to me spominjajo moja kolena. Toda ostaniva pri stvari. Kaj nisi nič mislil name te dni? Zakaj me nisi obiskal?«

— »To morate vendar sami spoznati, da je najbolje, če nehava obdevati.«

večjih dohodkov, da gleda na to, da ta kmet ne zapušta domovine. Kmet se lahko živi nekaj časa ob svojih pridelkih, mešan mora poginiti v kratkem času, ako kmeta ni v mestu, v trg. Zda posebno, ko so naši meščani kmetovanje poleg izvrševanja obrti pustili, ker ne dobijo delavcev, imamo računati s svetovnimi proizvodnimi razmerami, s svetovnimi trgi. Amerika hoče vso Evropo z žitom, mesom, industrijskimi produkti preskrbeti. Vse ceneje meče ona na evropski trg, kakor zameremo mi proizvajati in skoraj je misliti, da v manjših gospodarstvih, kakor je to naše, kmeta ne bo več treba, da bo moralo naše ljudstvo vse s trebuhom za kruhom v tujo industrijo. Do tega ne sme priti. Naj si bo proizvajanje naše kmetije dražje, isto vendar preživlja veliko večino kmetkega človeka in s tem tudi kolikor toliko meščana. V nevarnosti smo sicer, da bi kmetija pri nas delo celo ustavila ter poslala ves svoj dober človeški material v industrijo Amerike, Nemške, a tako daleč še vendar nismo Slovenci, da bi se to zgoditi moralo. Še lastuje naš boljši kmet do 30 oralov in več, manjši 10—15 oralov in nismo še, kakor v Galiciji, pri treh oralih navadne mere za kmetijo. In ker je še to razmerje, moramo, da nam tuja industrija ne vzame vsega boljšega kmetkega delavca, kmeta, gledati z vso pazljivostjo na to, da se elementi ne vsedejo na naša veleposelstva, ki so in morajo biti le troti, pijavke v kmetkem gospodarstvu in tako v vsem našega naroda, kakor so to menihi v zdajšnjem svetovnem gospodarstvu, gledati na to, da priklenemo naš kmetki ljud na domačo zemljo.

Jedino sredstvo za to je — industrije na deželi ne moremo iz rokavov strasti, ki bi plačevala tako dobro, kakor tuja in celo ameriška, — da damo našemu kmetu dosti sveta in dobrega sveta, kar je ravno graščinski, samostanski. Gospodje prejšnjega tlakarskega gospodarstva so bili jako dobri agrarni kemiki in kmetki zverenci. Vedeli so najboljši svet v svoje roke dobiti. A graščine pri nas ne morejo več delati. S stroji ne gre v hribovitost, holmastem svetu. Za intenzivno kmetovanje za trg manjkajo skoraj vsi pogoji v lastnikih graščin ter v delavcih ter v manjših posestnikih. Tudi ni blizu v fabrikah trga za produkte, ne trgovsko izobraženega kmeta. Razbiti se mora, kar več živeti ne more.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 7. januarja.

— **Osebnost.** Rudniški nadkomisar g. R. Vidic v Pragi, rodoljubni, pridelen je v službovanje c. kr. poljedelskemu ministrstvu. — Okrajnim sodnikom v Kranjski gori je imenovan g. Fran Peterlin, dosedaj sodni pristav v Kranju. Premeščena sta sodna pristava gg. Jakob Antloga iz Mokronoga v Kranj in dr. Valentin Bistrice. Na novo sta imenovana sodna pristava gg. Jurij Kozina za Mokronog in Val. Levičnik za Kranjsko goro. Promeščena sta sodna pristava gg. dr. Anton Kočevar iz Št. Lenarta v Slovenskih gorah in Maribor, dr. Viljem Stepisch-

— »Kako si naiven. Po tem, kar se je med nama zgodilo, sem upala, da postaneva najboljša prijatelja.«

— »Nikdar!«

— »Res? Lej ga, lej!«

— »Pahnili ste me v nesrečo.«

— »Nikar ne bodi tragičen! Nisem te pahnila v nesrečo, nego te le povedla na pot, po kateri tvoji tovariši kaj radi hodijo.«

— »To je obrekovanje.«

— »O, kako malo poznaš svet. Pogledj samo pobožnega kaplana Janca. Kar je žensk v starosti od 15 do 40 let, vse je že imel.«

— »Molčite, gospa! Čemu ste prav za prav prišli!«

— »Ker tebe ni bilo k meni. Prišla bi bila v farovž, ali ker nisem hotela kompromitirati ne sebe ne tebe, sem prišla v spovednico. Tu me moraš slišati. Sicer pa je prav pikantno govoriti v spovednici z ljubimcem...«

— »Nehajte, gospa, sicer odidem.«

— »Le tako visok ne bodi! To je staromodno. Sicer pa sva kmalu gotova. Slušaj! Jaz nisem posebno

negg iz Ormoža v Ptuj. Na novo so imenovani za sodne pristave v okrožju graškega nadsodišča gg. Roman Terstenjak in Ludvik Perscha, a dr. E. Weiss pa za Marenberg.

— **Shod v Ribnici.** V nedeljo je dr. Šusteršič v Ribnici krošnil s svojo politično žilindro. Svoj čas je prav v Ribnici razglasil, da govori iz njega sveti Duh, a v nedeljo ga je sveti Duh pustil na cedilu in mu s tem pomagal do velike blamaže. Vrhunec Šusteršičevih izvajanj je bilo vprašanje, če se smejo deželne naklade letos sploh še pobirati — in glej, ravno ta dan, ko je Šusteršič to pretresal v Ribnici, je prišla z Dunaja cesarska naredba, s katero se določa, da sme deželni odbor tudi letos pobirati deželne naklade. Pa reci kdo, da tojni nesreča za dr. Šusteršiča in dokaz, da ga je sv. Duh zapustil ter zbežal daleč proč od njega. Poredni Ribničanje pa se lahko smejejo na troške dr. Šusteršiča, kajti tako se že dolgo ni nihče blamiral, kakor ta spekulativni katoličan.

— **Klerikalci v Ptuj.** So dne 5. t. m. poskusili naskok na naš list. Na obnem zboru ptujske čitalnice so predlagali, naj se naš list iz čitalnice izključi. Predlog je propadel. Če mislijo klerikalci, da nam s tem kaj škodujejo, če iz kake čitalnice izrinejo naš list, so v veliki zmoti. Koder so naš list še izrinili, povsod smo dobili nekaj novih naročnikov, ker ljudje nečejo in tudi ne morejo biti brez »Slov. Naroda«.

— **Slovani pred graškim deželnim kot kazenskim sodiščem.** V zadnjih štirih mesecih preteklega leta bilo je 470 kazenskih slučajev, katerih obravnave so se vršile deloma pred običajnim senatom, deloma pred porotniki. Med 470 kazensko zasledovanimi osebami bilo je — v tem čisto (!) nemškem deželno-sodnijskem okrožju — 120, torej blizu ena četrtina po rodu (Herkunft) ali po pristojnosti Slovanov in sicer največ Slovencev! Tako piše zagrizeni »Grazer Tagblatt« in za njim seveda tudi šepava »Marburger Zeitung« z zlobnim namenom, Slovence pred svojimi nevednimi nemškimi bralci označiti kot same hudodelce. Saj je vendar na Štajerskem že vsakemu šolarčku znano, da graški deželno-sodnijski okraj ni čisto nemški, da biva v lipniškem in radgonskem političnem okraju mnogo Slovencev, da so tudi v graški okolici v raznih tovarnah delavci večinoma Slovenci, da so rudarji v Köflachu in Voitsbergu skoraj sami Slovenci in da je kočečno v Gradcu samem najmanj polovica prebivalstva po rodu ali po pristojnosti (a žalibog, ne po mišljenju!) slovenska. Pri ljudskem štetju so seveda Nemci vse te ljudi s slovenskimi imeni šteli med Nemce, sedaj pa se grežza nemške kaznjence s slovenskimi imeni, pa je

potrepljiva. Ti si bil z menoj jako osoren — a povem ti, da nisem žena, ki se jo kar tako odslavi. Udala sem se ti — ti mi ugajaš — jaz sem postala tvoja ljubimka in hočem to tudi ostati.

— »Dovolj gospa! Zlorabili ste mojo neizkušnost in me vjeli, ali povem vam: med nama je vse končano. Idite in ne približajte se mi nikdar več.«

— »Kako lepo znaš govoriti! Ti boš še znamenit propovednik. Ali — čas je, da grem. To ti pa povem: Rekla sem, da te hočem imeti za ljubimca, in kar hočem, tega mi ne ubranita ne škof ne papež.«

— »Jaz pa vam povem, da vas sovražim in zaničujem. Beži, satan, od tod.«

Zaprli sem okence. Gospa Helena je zapustila spovednico mirno in s tistim izrazom pobožnosti, ki ga je vedno kazala ljudem.

Ta ženska misli na strašno maščevanje — sem dejal sem sebi in obšel me je velik strah, kaj da se z menoj še zgodi.

takoj podrivajo Slovence. »Grazer Tagblatt« in pa »Marburger Zeitung« naj pustita pridne in poštene Slovence pri miru in naj se rajše zanimata za one potepuhe iz »rajha«, ki hodijo v slovanske kraje »sfehtat« in krast.

— **„Okrajni“ šolski nadzornik Margon.** Tako se je sam tituliral vse »častivredni« župan v Trnju v svojem, oziroma kuratovem puhlem dopisu v sobotni »Slovenec« številki. Pod naslovom »Velik prijatelj učiteljstva« nas ta komedijant na katoliški podlagi že drugič nesramno izzivlja. Gospod župan, ne bomo se pripravili z vami, ne s kuratom Železnim o »lepotic« vaše vasi; kdor ne verjame, gledat naj gre v Trnje in priznal bo, da je bila naša opazka o umazanem klerikalnem gnezdu umestna. Učitelja ž. mi sploh nismo veliko izgovarjali, priznamo, da je napravil nekaj nepremišljenosti, radi katerih pa ni potreba, da bi se mu pokazala že vrata. Pa tudi koliko je na teh malenkostih resnice — spričala bo bližnja prihodnost. — Ostanemo še vedno pri svoji trditvi, da Margon precej laže. — On se izgovarja, da ni zabit in se sklicuje pri tem na vse mogoče gospode. Gospod župan, če vi kot krajni — pardon — »okrajni« šolski nadzornik ne veste, da je g. Z. učitelj in ne učiteljski kandidat, mislimo, da vam ni potreba veliko povzdigovati svojega »veleuma«. — Sicer ste nam premalenkostna oseba, da bi se z vami še nadalje pečali. Če pa bodele le izzivali, zagodli vam bomo da pust komad, ki vas bo postavil v svetlo luč, povemo vam pa že naprej, da ne kot — vzor moža. Mrgone, skrij se!

— **Repertoire slov. gledališča.** Dne 9. t. m. se igra prvič na slovenskem odru francoska burka »Anatolov dvojniki«, ki se je igrala pravkar v Zagrebu z največjim vspehom. — Dne 13. in 15. t. m. je operna predstava »Faust«.

— **Praška „Politik“** je prinesla v šte. 353. Radlo Murnikovo o humoresko »Začetnik« v nemškem prevodu, ki ga je priredil pisatelj sam po svojem listku, tiskanem v »Narodnogospodarskem Vestniku«.

— **Zaročil** se je gosp. Maks Pirnat, profesor na mestni realki v Idriji z gđ. Anico Lapajne, učiteljico na c. kr. rudniški ljudski šoli. Čestitamo!

— **Nesreča.** Gospoda Kajetana vit. pl. Premiersteina, veleposelnika v Jeličnem Vrhu, zadela je v nedeljo 5. t. m. nesreča, da si je zlomil desno nogo nad gležnjem. Ko se je ponoči vozil domov, splašili so se nakrat konji in voz se je preobrnil. Ta nezgoda je toliko hujša, ker je isto povzročila zlobnost. Kakor se govori, so dosedaj še neznani zlikovci zastavili pot z neko ograjo, radi česar so se konji splašili. Vrlenu narodnjaku želimo skorajšnjega okrevanja!

— **Graška podžupana** sta postala Poschacher in Fischer, ker sta se dosedanja podžupana dr. Bayer in Wirth odpovedala dostojanstvu.

— **Glas iz občinstva.** Piše se nam: Vtonili ne bi še radi, zatoj prosimo slavni mestni magistrat pomoči, da se tudi nam Gmajčanom in Trnovčanom nekoliko nasuje hodno pot! Tudi nekoliko boljše razsvetljavo bi želeli ob veliki cesti in Velikih čolnarskih ulicah. — Več davkoplačevalcev.

— **Panorama.** Po nekoliko manj pogodjenih serijah je na vrsti zopet serija, ki jo moramo pohvaliti. Mesto Solnograd je zlasti lepo za doto, potem pa tudi golovec Watzmann. Strahopetnež že v panorami trepeti — sedé na varnem — pri pogledu na te pečine ter se čudi pogumu turistov, zlasti one dame, ki se je z družbo dala fotografirati, naslanjajoč se ob pečino pod križem na Watzmannovem vrhu. Serija je vse pohvale in priporočanja vredna.

— **Za čivalni stroj ogo-ljufal** je krojač Franc Anton Kregar mehanika Ernesta Speila. Krega r

je stroj, ki je vreden 76 K, zastavil za 34 K in zastavni listek prodal za 6 K. Policija je Kregarja aretovala.

— **Tatvine.** Blažu Kregarju, hlapcu na Radeckega cesti št. 3, je bil v ponedeljek opoludne ukraden iz hleva suknjič. Sumljiv tatvine je delavec, ki se je med tem časom, ko je bil Kregar pri obedu, splazil v hlev in ukradel suknjič. — Mesarju Antonu Bizjaku v Hradeckega vasi št. 27, je dne 5. t. m. ob 11. uri ponoči ukradel nekdo z voza, katerega je pustil na dvorišču v gostilni »pri klavnici, kožuh, v katerem je imel tudi okoli 10 K denarja.

— **Nepoštena dekla.** Policija je zaprla dekle Jožefo Stampflno, ker je svoji gospodnji Amaliji Schinbergovi na Sv. Petra cesti šte. 52 pomeverila denar, katerega ji je ta izročila, da ga nese peku in ker je delala dolgega na ime svoje gospodinje. Pobegnili je iz službe in se je potem klatila po mestu okoli.

— **Nogo zlomila.** Terezija Zontar, 15 let stara pastarica v Sp. Bitnjah št. 8, občina Stražiše, je na cesti spodrsnila in padla in si zlomila desno nogo pod kolenom.

— **Iz bolnice ušel** je 5. t. m. popoldne Štefan Madotto, 50 let star brusar iz Zgornjega Logatca. Zbežal je čez ograjo v bolniški obleki in bos. V Bohoričevih ulicah so ga ujeli in privedli nazaj v bolnico. Pravijo, da se mu je zmešalo v glavi.

— **V Ameriko** se je odpeljalo včeraj in predvčeršnjim z južnega kolodvora 169 oseb. Izselsenci so bili večinoma Hrvati.

— **Za kratek čas.** Francek: Ali že veš, Pepček, da je nocoj šla zgorela? Pepček: Ali je gospod učitelj tudi zgorel? Francek: Ne! Pepček: Potem nam pa ni nič pomagano.

— **Planinski večer** Slovenskega planinskega društva bode v soboto 10. t. m. v »Narodnem domu« (prilije na desno). Na dnevnem redu je predavanje prof. Ivana Macherja »o lednikih«. Začetek ob 8. uri zvečer. Odbor vabi člane in prijatelje društva na ta večer.

— **Čitalnica Vič - Glince** priredi v nedeljo 11. prosinca 1903 v salonu gosp. J. Trauna predpustno veselico s srečkanjem, coriandolikorzo, šaljivo pošto, prosto zabavo in plesom. Začetek ob 7. uri zvečer. Vstopnina 10 kr. za osebo.

— **Iz št. Pavla pri Preboldu.** V prid »Dijaškega doma« priredi št. Pavelski trgovski sotrudniki, v nedeljo dne 11. t. m. plesni venček v dvorani gospoda Fran Vedenika. Začetek ob 1/2 8. uri zvečer. K mnogobrojdi udeležbi vabi najuljudnejše odbor trgovskih sotrudnikov.

* **Najnovejša novice.** Boj med tihotapei in finančnimi stražniki se je vršil v noči zadnje nedelje na meji blizu Kraljevega grada. Na obeh straneh se je streljalo. Zmagali so financarji ter zaplenili velike množine saharina, sladkorja in kave. — Upor v kaznilnici. Jetniki v Stanislavu so se spuntali, razbili z železnimi posteljami vrata ter vdrli na hodnike. Prihitelo je vojaštvo na pomoč paznikom. — Pustošenje spomenikov. Neznani zločinci so v Berolinu s kladivi razbili sedem javnih spomenikov. — Posl. Herold je padel na cesti na Dunaju ter si poškodoval roko. Odpeljal se je domov v Prago zdraviti. — Ustanovitelj italijanske je-klene industrije, inženir Breda je umrl v Rimu 74 let star. — Influenca se nevarno širi po celi Gor. Italiji. V Padovi je zbolelo 15.000 oseb. Vsak dan umre povprečno do 40 oseb. Tudi po Trstu se je začela ta bolezen širiti. — Julij Klemann, akcesist pri dunajskem magistratu ki je lani po večjem pomeverjenju zbežal s svojo ljubico, se je sam javil sodišču. — Dnevnik na la diji. S pomočjo Marconijevega brzojava so začeli na parniku med Anglijo in New-Yorkom izdajati dnevnik za potnike. — Hrvaški slikar Crnić je dobil cesarjevo subvencijo, da izdela več originalnih umetniških motivov iz Primorja in Dalmacije. — Soproga državnega in vladnega svetnika — brez moža. Bavarski prineregent je podelil neomozeni hčeri Crailsheima naslov »soproga državnega in vladnega svetnika«. Mladi dami bi bil vladar gotovo bolj ustreget, ako bi ji bil podelil mesto naslova — moža. — Legar v Pragi se opasno širi. Mestni fizikat priporoča prebivalstvu, da pije le kuhano vodo. — V peš sta se skrila v Oglegu sina peka Morrellija ker sta se bala očetove kazni. Zjutraj so ju izrekli mrtva. Za-

dušila sta se. — 18.000 K zastavi v loterijo. V Budimpešti so zaprli knjigovodjo Šorokšarjeve posojilnice, ker je pomeveril 18.000 K ter jih zastavil v loterijo.

— **Premijera v Pragi.** Piše se nam iz Prage: Dne 4. t. m. se je igrala v »Narodnem divadlu« drama Fr. X. Svobode »Olga Rubešova«, katero je nagradilo mestno zastopstvo Prage z Napravnikovo ceno. Globoko delo velike literarne vrednosti, katero pa del nedeljske publike ni znal oceniti. Obširnejši referat pozneje.

— **Dvojna dvorna afera.** Odpovedno pismo nadvojvoda Leopolda-Wölflinga se je toliko pridužilo, da je preskrbljeno za njegov gmetni obsto. — Princezinja Lujiza se je vročila v Ženevi obtožnica njegovega soproga na ločitev zakona. Obravnava bo 28. t. m. v Draždanih. Svojega zagovornika, Lachenala, je princezinja naprosila, naj izdela spomenico, v kateri se bo resnično opisalo njeno življenje na dvoru in zgodovina bega. V tej spomenici hoče tudi ovreči vesti o grdem ravnanju in pretepanju, temuč bo dokazala, da se je čutila nesrečno le zaradi ceremonialnega dvornega življenja in ker je bil njen značaj sentimental ter v nasprotju z značajem njenega soproga. Spomenica se bo obelodanila. — Švicarske oblasti so določile Gorinu rok, v katerem si naj priskrbi potrebne papirje, sicer ga izženejo.

— **Rodbinsko življenje pri divjakih.** Kafri kupujejo svoje žene in vsak Kafir more imeti toliko žen, kolikor se mu zljubi. Ženo si kupi za kravo. Dahomejci plačajo svoje žene s steklenicami ruma in školjkami. Tako Dahomejci kakor Kafri jako ljubijo svoje otroke. Fellah, egiptski kmet, si tudi kupi ženo, a otroke, kadar je v stiski, ali odloži, ali proda, ali zameni za blago in živino. Beduin si tudi mora kupiti svojo nevesto, toda nevesta ni siljena vsakogar vzeti. Kadar se Beduinu rodi fant, je vesel, ucka ter vabi sorodnike k pojedini, a kadar se mu rodi dekle, je žalosten, nikamor ne gre in se sramuje pred ljudmi. Pri Kirgizih stariši sami skrbje za zakonski stan svojih otrok. Samojci imajo po dve ženi. V Avstraliji ima žena in hči jako težavno življenje. Sploh so žene pri divjih narodih sužnje. Edino Samojec je pravičen do žene: pomaga njej pri delu, celo pri kuhanju in jo trpinči le takrat, če je povzročila njegovo ljubosumnost. Takrat jo biča in muči, dokler sirota ne umrje.

— **Prav je razumela.** »Meraner Zeitung« poroča iz Schlandersa na Tirolskem: Inženér, ki meri zemljo za novo železnico, je pojasnjeval stari kmetici, da proga nove železnice pojde ravno skozi njen skedenj. — »Torej skozi skedenj? Že prav,« pravi kmetica, »ali to vam že danes povem, naj se vlak požuri vsak dan do 9. ure zvečer — po devetih je pri nas skedenj že vselej zaprt«.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj 7. januarja. Državni zbor je sklican na dan 15. januarja.

Dunaj 7. januarja. Poslanec Grabmayer je imel v Meranu govor, na katerem je povzdigoval ministrskega predsednika Körberja kot nekakega rešitelja Avstrije. Glede političnega položaja je Grabmayer dejal, da so razmere take, da mora priti do avtoritativne odločitve glede jezikovnega vprašanja in glede državnozborskega popravnika.

Dunaj 7. januarja. Včeraj in danes so bile med avstrijskimi in med ogrskimi ministri konference glede nagodbenega protokola in so menda tudi že dognane, ker odpotujejo Széll in ogrski referentje že danes v Pešto.

Dunaj 7. januarja. Berolinska »National-Zeitung« je presenetila vest s senzacionalno vestjo glede Srbije. Ta list trdi, da je grof Lambsdorff zahteval, naj srbski kralj reši vprašanje glede prestolonasledništva in sicer tako, da se ali loči od kraljice Drage, ali pa proglasi prestolonaslednikom jednega izmed kandidatov, na katere sta se zedinili Rusija in Srbija. Ti kandidatje so: Črnogorski princ Mirko, princ Nikolaj Leuchtemberg, sorodnik ruskega carja, in princ Battenberg. Lambsdorff je zahteval, da se kralj odloči v 24 urah in kralj

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.